

Rozhodnutí Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 16.08.1962, sp. zn. 9 C 173/62, ECLI:CZ:OSP1:1962:9.C.173.1962.1

Číslo: 5/1963

Právní věta: Stanovení rozsahu náhrady škody v případě, že ve smlouvě o kolektivní hmotné odpovědnosti nebyl ustanoven vedoucí.

Soud: Obvodní soud pro Prahu 1

Datum rozhodnutí: 16.08.1962

Spisová značka: 9 C 173/62

Číslo rozhodnutí: 5

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Náhrada škody zaměstnancem

Předpisy: 71/1958 Sb. § 4
§ 9

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalující podnik se domáhal na žalovaných, kteří pracovali ve výčepu jako hmotně odpovědní zaměstnanci, náhrady manka, které bylo zjištěno v inventurách za říjen a listopad 1961 a které po provedených přípustných kompenzacích činí celkem 1404,- Kčs.

Obvodní soud pro Prahu 1 žalobě částečně vyhověl. Jeho rozhodnutí, proti němuž nebyl podán opravný prostředek, se stalo pravomocným.

Odůvodnění:

Soud především zjistil ze smluv o hmotné odpovědnosti, že všichni žalovaní podepsali smlouvu o hmotné odpovědnosti, a to jako smlouvu o odpovědnosti kolektivní. Ve smlouvách není uvedeno, kdo z nich má být vedoucím kolektivem.

Podnik sám se k dotazu soudu vyjádřil, že žádný ze žalovaných vedoucím v pravém slova smyslu nebyl.

Pak ovšem vzniká situace, že je tu kolektivní hmotná odpovědnost, že tu však není vedoucí kolektivem. Je otázka, zda jen proto již smlouva o hmotné odpovědnosti je neúčinná.

Skutečnost, že nebyl ustanoven vedoucí, je nedostatkem, který má své pro podnik nepříznivé důsledky při stanovení rozsahu náhrady škody, nemá však za následek neúčinnost celé smlouvy.

Podle § 4 odst. 2 zák. č. 71/1958 Sb. může smlouvu o hmotné odpovědnosti uzavřít i více zaměstnanců společně. V tomto ustanovení není stanoveno, že by podmínkou platnosti bylo, aby některý z nich byl vedoucím. Proto i smlouva o kolektivní hmotné odpovědnosti, v níž nebyl ustanoven vedoucí, vyhovuje podmínkám § 4 cit. zákona.

Tento závěr není v rozporu s ustanovením § 9 zák., který při výpočtu, jak se má manko rozdělit mezi členy kolektivu, počítá s tím, že je tu vedoucí, popřípadě i jeho zástupce. Existence vedoucího (zástupce) má důsledky při stanovení rozsahu náhrady škody, totiž, že při rozvrhu částek připadajících na členy kolektivu podle jejich výdělků, se plat vedoucího počítá dvakrát. Kdyby proto v tomto případě měl kolektiv vedoucího, byl by jeho plat započten dvakrát.

Pokud však vedoucí nebyl ustanoven, nutno vycházet z toho, že všichni kolektivně hmotně odpovědní zaměstnanci právě mají postavení členů kolektivu (prodavačů) a jako takoví odpovídají jen do výše průměrného výdělku za 1 měsíc. Jestliže totiž nebyla se žádným ze zaměstnanců kolektivně hmotně odpovědných uzavřena platná pracovní smlouva jako s vedoucím (jako s nově přijatým zaměstnancem) nebo jestliže žádný z těchto zaměstnanců nebyl platně přerazen na tuto funkci (v případě, že šlo o zaměstnance v podniku již pracující) anebo jestliže žádný z nich nebyl ustanoven jako vedoucí ve smlouvě o kolektivní hmotné odpovědnosti, pak žádný ze zaměstnanců kolektivně hmotně odpovědných nemůže být zavázán k odpovědnosti za vzniklý schodek ve větším rozsahu, než jak odpovídá hmotné odpovědnosti prodavače. To plyne i z vyhlášky č. 165/1958 Ú. l., která v § 2 stanoví, že v podnicích je s funkcemi provozních obchodních zaměstnanců spojena hmotná odpovědnost. Je-li funkce těchto zaměstnanců vázána na hmotnou odpovědnost, je také z opačného hlediska nezbytné, aby hmotné odpovědnosti určitého rozsahu odpovídala příslušná funkce. Okolnost, že vedoucí nebyl do této funkce ustanoven platně, má význam jen z hlediska stanovení rozsahu náhrady škody. Okolnost, že vedoucí nebyl ustanoven, nemůže jít totiž na vrub členům kolektivu, ale je k tíži podniku, který smlouvu o kolektivní hmotné odpovědnosti také podepsal. Smlouvu tedy nutno vykládat se zřetelem k ustanovení § 31 obč. zák. tak, že ve vztahu k podniku došlo ke kolektivnímu závazku všech zaměstnanců společně hmotně odpovědných jako členů kolektivu.

Rozdíl mezi výší podílu, který připadal na vedoucího v případě, že by byl platně do funkce ustanoven, a výší podílu, který připadá na člena kolektivu, připadá k tíži podniku jako jeho spoluzavinění.

Jde tu tedy o analogickou právní situaci jako při stanovení rozsahu náhrady škody v případě, že ve smlouvě o kolektivní hmotné odpovědnosti nebyl ustanoven platně zástupce vedoucího a jako v případě, kdy jeden z členů kolektivu nepodepíše smlouvu o hmotné odpovědnosti (srov. směrnici pléna Nejvyššího soudu Pls 2/61, uveř. pod č. 64/61 Sbírky rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR).

Shora uvedené zásady aplikovány na konkrétní případ vedou k těmto důsledkům:

Při přibližně stejných výdělcích všech žalovaných, kterých je celkem 5, by byl prakticky výsledek takový, jako kdyby místo pěti žalovaných bylo žalováno šest zaměstnanců. Když totiž vedoucí nebyl ustanoven, nelze říci, u kterého z pěti členů má být plat zdvojnásoben. Proto soud vychází z toho, že - je-li žalováno 5 osob - je třeba jednu šestinu manka, připadající na každého odečíst a ve zbytku žalobu zamítnout. Tím se snižuje odpovědnost žalovaných na vrub podniku u jednotlivých zaměstnanců na 259,92 Kčs, 166,83 Kčs, 242,25 Kčs, 255,17 Kčs a na 245,83 Kčs.

Soud totiž nemá pochybností, že manko v původně zažalované částce vzniklo. Žalovaní sice všeobecně uvádějí, že to není možné a že musí jít o účetní chybu, ale své námitky konkrétně nedoložili. Soud proto dal provést revizi příslušných inventur a výsledek revize vyzněl stejně, že tu totiž manko v zažalované částce vzešlo.

Poukaz žalovaných, že negativní výsledek za říjen a listopad je napraven přebytkem za listopad a prosinec, nemá přímý význam. Ve středisku nebylo hospodaření čtvrtletní, ale vyúčtování se provádělo měsíčně. Kompenzovat přebytek jednoho údobí s mankem v druhém údobí je výslovně zakázáno. Jediné, co je kompenzabilní, jsou manka a přebytky v pivu v témže účetním období, pokud jde o pivo různých stupňů. Tuto kompenzaci však podnik, jak se zjišťuje z interních pokynů podniku a konečného vyúčtování, skutečně provedl.

Také okolnost, že se totiž žalovaní nezúčastnili hromadně příslušných inventarizací, není rozhodující, protože bylo na nich, aby se těchto inventur zúčastnili. Ostatně zástupci kolektivu jsou na inventurách podepsáni.

Bez přímého vlivu je také ta okolnost, že inventarizace, jak byly provedeny, nevyhovují všem představám o tom, jak inventarizace po stránce formální má vypadat.

Každá inventarizace je vyúčtování. Každé vyúčtování tedy předpokládá, že se nejprve zjistí, jaké zásoby zboží (a peněz, což v tomto případě není aktuální), byly na počátku účetního období, načež se k těmto zásobám připočte podle dokladů účtárny, co na zboží během měsíce přibylo a odečte se to, co bylo prodáno, či jinak oddisponováno a nakonec se zjistí konečný stav, jaký by měl být podle dokladů, a tento stav se srovná se skutečným stavem.

Těmto samozřejmým požadavkům inventarizace nevyhovuje. Když se však srovnají tyto inventarizace s předchozí inventurou a vezmou se v úvahu poznámky, které k těmto listinám jsou připojeny, pak v souvislosti s nově sestaveným přehledem lze dojít k závěru, že všechny potřebné údaje jsou zjistitelné. Ostatně shora uvedené inventury byly co do správnosti zástupcem kolektivu vždy podepsány. Nelze proto říci, že by byly neprůkazné.

Jestliže tedy manko ve shora uvedené částce vzniklo, pak jsou žalovaní podle - 4 odst. 1 zák. č. 71/1958 Sb. povinni tuto škodu žalobci nahradit, pokud nedokáží, že manko nezavinili. Takový důkaz se jim podaří především tehdy, jestliže prokáží, že nebyly vytvořeny takové podmínky, aby mohli svůj závazek splnit.

Žalovaní dále namítají, že neprováděli přejímku zboží. Bylo samozřejmě na žalovaných, aby tak činili i za cenu zastavení provozu na potřebnou dobu. Jestliže ovšem podnik věděl, že přejímku provádí vrátný, který nemá hmotnou odpovědnost a jestliže to dokonce nařídil, pak nelze říci, že by část zodpovědnosti nespádala z tohoto důvodu na vrub podniku. Tím ovšem není řečeno, že by tu bylo zavinění podniku, protože se tak stalo z nedostatku personálu. Žalovaní sice měli možnost dodatečně kontrolu provést, ale sudy byly již ve sklepě a tím se kontrola ztížila. K tomu přistupuje okolnost, která rovněž není zaviněním ze strany podniku, ale která jde na jeho vrub, že tu totiž byly malé skladovací prostory, takže sudy musely být někde ponechány na dvoře.

Shora uvedené okolnosti hodnotí soud opět další jednou šestinou tak, že odpovědnost žalovaných se snižuje u každého žalovaného celkem o jednu třetinu, tedy na dvě třetiny.

Z výslechu žalovaných se dále zjišťuje, že inventury, pokud jde o zjištění zbytku piva v sudech, se provádějí odhadem, tj. poklepem na sud se zjišťuje, jaký obsah piva v nich asi je. Až do rozhodné doby se totiž obsah načatých sudů jinak nekontroloval. Je samozřejmé, že při tom může dojít k značným rozdílům mezi odhadnutým a zjištěným stavem. Je sice pravda, že neprospěch v jednom měsíci je prospěchem v následujícím a naopak, přece jen však při inventuře listopadové to mohlo mít podstatný význam na konečný výsledek. Protože pak není „ztratné“ a kompenzace mezi jednotlivými měsíci přípustná není, dospívá soud k závěru, že tato okolnost, která s vlastní odpovědností nemá co společného, musí být posouzena v rámci zmírňovacího práva podle § 7 cit. zákona.

Soud uvažoval význam této skutečnosti a dochází k závěru, že v tomto případě je na místě, aby bylo provedeno snížení zbývající odpovědnosti o jednu polovinu, tj. prakticky v úhrnu na jednu třetinu zažalované částky.